

VOGELS ROND EN OP DE ZUIDPIER VAN IJMUIDEN.

De Zuidpier van IJmuiden is een uitstekende plaats om vogels waar te nemen. Desondanks komt het mij voor dat er van de kant van de Vogelwerkgroep Haarlem, enkele leden uitgezonderd, nooit voldoende is geprofiteerd van de nabijheid daarvan.

De pier is zo'n 2,5 km. lang en biedt zo de gelegenheid om vanaf het pier-einde een goed beeld te hebben van wat er boven zee aanwezig is aan migrerende of foeragerende vogels. Vooral de vuurtoren aan het uiterste einde van de pier, verschaft een riant uitzicht vanaf een platform dat via een ladder gemakkelijk te bereiken is. Ook de wandeling naar het pieruiteinde kan vaak tot interessante ontmoetingen met niet algemene vogels leiden. Op de pier zelf is, in ieder geval in het winterhalfjaar, altijd de Paarse Strandloper te zien, terwijl ook de Kanoetstrandloper, Steenloper en Bonte Strandloper tot de hier veel voorkomende soorten kunnen worden gerekend. In de trek-tijd zijn er op de pier ook zangvogels als Goudhaantje, Zwarte Mezen, Roodstaarten, etc. te verwachten die boven zee zijn geraakt en voor wie de Zuidpier het eerste punt van het vasteland is dat ze tegenkomen om uit te rusten. Bij zo'n wandeling op de pier zijn vooral die vogels het interessantste die vaak zeer dicht onder de wal op zee zwemmen. Uitgaande van mijn eigen waarnemingen, herinner ik me fraaie ontmoetingen met Roodkeelduikers, Kuifduikers (éénmaal 7 eks. bijeen zwemmend, allen in zomerkleed), Roodhalsfuten, Kuifaalscholvers, IJseenden, Rosse Franjepoten (ook éénmaal 7 eks. bijeen), Zee-koeten, Alken en de afgelopen zomer zelfs een Zwarte Zeekoet. Op het strand dat aan de Zuidpier grenst zijn vooral Drieteenstrandlopers (in de winter soms wel zo'n 300 eks. aanwezig), stookolieslachtoffers en diverse meeuwensoorten zoals Burgemeesters en Zwartkopmeeuw, de moeite van het bekijken waard. Bij een stevige westenwind zijn er vanaf de genoemde vuurtoren aan

het einde van de pier Pijlstormvogels en Stormvogelstjes te verwachten in het najaar. Meestal is de Zuidpier dan echter niet te belopen vanwege de gevaarlijk overslaande golven, zodat voor de vogels de Hondsbossche Zee-
wering bij Camperduin of de Scheveningse Pier als uitkijkposten te prefereren zijn.

Om een beeld te geven van wat er in de loop van een jaar te verwachten valt rond de Zuidpier, heb ik al mijn waarnemingen op de Zuidpier gedurende de laatste vijf jaar in één tabel gezet. De kruisjes geven aan dat ik de genoemde soort in de aangegeven maand waargenomen heb. Uit de tabel is op te maken, dat ik tot dusverre de pier hoofdzakelijk van september tot mei heb bezocht en van mei tot september slechts een enkele keer. Duidelijk is dat bij deze tabel vooral rekening moet worden gehouden met het aantal bezoeken dat per maand aan de Zuidpier is gebracht. Dit aantal immers beïnvloedt het genoteerde aantal soorten per maand aanzienlijk. In de tabel wordt eraan voorbij gegaan hoelang ieder bezoek aan de pier duurde en van welk punt er van de pier is gekeken.

Natuurlijk worden er meer vogelsoorten gezien dan door de tabel aangegeven. Om een indruk te krijgen van wat anderen de afgelopen jaren hier hebben gezien, kan ik o.a. verwijzen naar de verslagen van "De club van Zeetrekwaarnemers" (p/a J. van Dijk, Hellenberghof 32, Noordwijk), het artikel van Ph. Derks en K.J. Eigenhuis in het Vogeljaar jaarg. 21 en de bijdrage van F. Rozendaal in de Fitis jaargang 10, afl. 3,

Als betrouwbare waarnemingen van niet genoemde soorten kunnen vermeld worden o.a. een Grote Pijlstormvogel (eind juli '74), IJsdruiker, Zwarte Wouw, Vorkstaartmeeuw, Witvleugels tern en Stormvogeltje.

In de tabel zijn vogelsoorten van twintig families opgenomen. Van de zangvogels (Passerines) zijn daarbij slechts drie soorten genoemd, die om één of andere reden karakteristiek zijn voor de Zuidpier, te weten Oeverpieper, Kuifleeuwerik en Witte Kwikstaart.

Opmerkingen bij de tabel (per familie):

Gaviidae.

Van de duikers zijn de Roodkeel- en de Parelduiker langs de Zuidpier zwemmend waargenomen. Wanneer het woord "duiker" in de tabel wordt gebruikt, worden daarmee langstreckende exemplaren bedoeld. In de vlucht zijn, zeker op enige afstand, duikers moeilijk te determineren. Meestal zullen het

Roodkeelduikers betreffen, maar Parelduikers of zelfs IJsduikers zijn ook te verwachten.

Podicipedidae.

Alle in Nederland voorkomende futensoorten zijn rond de Zuidpier geregeld aan te treffen. Van de Dodaars dient opgemerkt te worden dat deze zelden op zee zwemt. De genoemde waarnemingen van de Dodaars zijn tussen de pieren nabij de haven gedaan. Roodhalsfuten zijn vooral in september en gedurende de eerste drie maanden van het jaar te zien. Gedurende de winter van 1972 vertoefden tenminste acht exemplaren lange tijd hier. Voor de Kuifduiker is april de beste maand. Op 19 april 1973 waren zeven exemplaren aanwezig, en in de aprilmaanden van 1974 en 1975 vier exemplaren. Deze aprilwaarnemingen van de Kuifduiker betreffen veelal vogels in zomerkleed.

Procellariidae en Hydrobatidae.

Vertegenwoordigers van deze families komen ongetwijfeld veel vaker bij de Zuidpier dan uit de tabel zou blijken.

In het algemeen kan gesteld worden dat september de maand is voor de Noordse Pijlstormvogel, oktober voor de Grauwe Pijlstormvogel en november de maand voor het Vale Stormvogeltje. De Noordse Stormvogel (en ev. het Stormvogeltje) zijn ook vooral gedurende het najaar te verwachten speciaal bij harde westenwind.

Sulidae.

De Jan-van-Genten zijn werkelijk algemeen te noemen. De beste periode voor het waarnemen van deze prachtige vogels is die tussen augustus en november. Het schouwspel van een grote groep vissende Jan-van-Genten, niet ver van de pier, zoals in oktober 1971, is onvergetelijk.

Phalacrocoracidae.

De laatste winters overwintert de Kuifaalscholver rond de pieren en in de haven van IJmuiden. Deze vogels zijn bewoners van rotskusten en dientengevolge in Nederland zeldzaam. De basaltblokken van de IJmuidense pieren lijken echter een voldoende surrogaat te zijn. Opvallend was het groeiende aantal Kuifaalscholvers in de laatste winter (1975). Tenminste vier exemplaren konden er in maart gezien worden.

De hier te lande algenene Aalscholver komt op de pier regelmatig voor, vooral in het najaar.

Ardeidae.

Van deze familie is alleen de Blauwe Reiger eenmaal waargenomen.

Threskiornithidae.

Als enige vertegenwoordiger van deze familie kan de Lepelaar worden genoemd. In maart 1973 vlogen drie exemplaren naar het noorden over zee.

Anatidae.

Tot nu toe heb ik van de zwanen alleen de Knobbelzwaan boven zee gezien. In de winter zijn van de ganzen, de Kolgans, de Rietgans, de Grauwe Gans en soms de Brandgans als passanten te verwachten. De Grauwe Gans heb ik ook weleens op het strand rustend aangetroffen. De Rotgans is echter de algemeenste gans speciaal in de herfst of het voorjaar. Voorts heb ik de laatste vijf jaar achttien soorten eenden rond de Zuidpier kunnen vaststellen. De Krakeend en de Zomertaling werden slechts eenmaal langsvliegend gezien. De Eidereend (ter plekke aanwezig) en de Zwarte Zeeëend (vooral als passant) vrijwel bij ieder bezoek. De Grote Zeeëend wordt vaak tussen de Zwarte Zeeëenden waargenomen. De IJseend is evenmin een ongewone verschijning. Het overwinteren van zeven exemplaren tussen de pieren aan het eind van de zestiger jaren is hiervoor illustratief. De Middelste Zaagbek en de Toppereend zijn karakteristieke en algemene wintergasten van de Zuidpier.

Accipitridae en Falconidae.

Van de roofvogels heb ik als meest bijzondere gevallen de Wespendif en de Boonvalk genoteerd. De laatste greep boven zee "op Eleonora-achtige wijze" een Gale Kwikstaart in oktober 1975.

Rallidae.

De Meerkoet wil wel eens langsvliegen.

Haematopodidae, Recurvirostridae, Charadriidae en Scolopacidae.

Vierentwintig steltlopersoorten zijn er genoteerd. De Scholtekster ontbreekt nooit. Van de Kluut en de Bontbekplevier zijn enkele interessante winterwaarnemingen gedaan op het strand ten zuiden van de pier. Van de Goudplevier is de waarneming van een semi-albino exemplaar opmerkelijk en van de Regenwulp de waarneming van een exemplaar met een afwijkende, zeer korte snavel. Kievit, Kemphaan, Watersnip en Grutto heb ik alleen nog als overvliegers kunnen noteren. De andere genoemde soorten kunnen ook zeker foeragerend aangetroffen worden. In de periode tussen september en mei zijn Paarse Strandloper, Steenloper en op het strand de Drieteenstrandloper bijna altijd te zien. De grootste aantallen Paarse Strandlopers zijn genoteerd voor december, januari en februari met maxima van 60 exemplaren. Voor de Drieteenstrandloper is februari de beste maand. Februari 1973 werden 250 eks.

geteld en februari 1974 meer dan 300. Steenlopers kunnen zich zowel op het strand als op de pier tussen de Paarse Strandlopers bevinden. Ook bij deze soort worden de grootste aantallen in de winter genoteerd, met maxima van zo'n 60 vogels. De Kanoetstrandlopers en de Bonte Strandloper zijn eveneens algemene verschijningen, echter meestal in kleinere aantallen. Op acht en twaalf september 1973 werden er maxima van resp. zestig en honderd Kanoeten genoteerd, voor de Bonte Strandloper in oktober van hetzelfde jaar meer dan veertig. Voor de Rosse Franjepoot tenslotte is 1972 een goed jaar geweest. In oktober en november van dat jaar groeide het aantal aanwezige Rosse Franjepoten tot zeven exemplaren. De beste kansen om deze zeer aantrekkelijke en makke vogel te zien, zijn in de laatste week van oktober en de eerste van november.

Stercorariidae.

Van de drie langs de Zuidpier vastgestelde jagersoorten is de Kleine Jager in het najaar algemeen te noemen. Boven zee is er echter ook altijd een goede kans op een Grote- of een Middelste Jager. Op enige afstand zijn de jagers moeilijk te identificeren. In de tabel zijn deze onder de naam "jager" gerangschikt.

Laridae.

De Zuidpier is een bijzonder geschikte plaats om meeuwen te bestuderen. Tien soorten heb ik er waargenomen, in de meest uiteenlopende vermarkleden. Dwergmeeuwen kunnen in het najaar in grote aantallen langstrekken en ook de Drieteenmeeuw is een vogel, die langs de Zuidpier vaak te zien is. Op 17 mei 1975 hoorde ik er voor het eerst in Nederland het beroemde "kittiwake"-geluid, bekend van de broedkolonies in het buitenland. Het meest opvallende van de tabel is wellicht dat de Grote Burgemeester zo vaak gezien is rond de pier van IJmuiden. Opmerkelijk is ook dat alle Grote Burgemeesters die ik waargenomen heb eerstejaars vogels betroffen. Ook de Kleine Burgemeester, die in maart 1972 een week in IJmuiden verbleef, was een eerstejaars vogel. Wel dient opgemerkt te worden dat de geheel witte meeuw, die bovendien iets kleiner is dan de gemiddelde Zilvermeeuw, en geregeld in IJmuiden wordt gezien, door sommigen als Kleine Burgemeester wordt gedetermineerd. Deze vogel heb ik om diverse redenen altijd als een afwijkende Zilvermeeuw beschouwd.

Sterninae.

Rond september is de Grote Stern een zeer algemene vogel, naar ook in het voorjaar is deze, in aantal gelukkig weer toenemende soort, veel te zien.

Voor de Dwergstern zijn maxima te noteren van 36 en 20 exemplaren gezeten op het strand in de aprilmaanden van resp. 1974 en 1975. Noordse Stern en Vissdief zijn vaak moeilijk te onderscheiden. Dubieuze gevallen zijn bij de Vissdief geteld.

Aleidae.

Ook Zeekoeten en Alken zijn nauwelijks te determineren als ze boven zee langsvliegen. De op enige afstand langsvliegende Zeekoeten en Alken zijn dan ook genoteerd onder de naam "zeekoet/alk". Regelmatig foerageert er echter een Alk of een Zeekoet nabij de pier, of zit er één als olieslachtoffer op de pier. Determinatie is dan gemakkelijk. Afgelopen zomer vertoefde langere tijd een Zwarte Zeekoet langs de pier.

Diversen.

De Witte Kwikstaart is waarschijnlijk een broedvogel geweest in 1974. De Oeverpieper is gedurende het winterhalfjaar een algemene verschijning en de Kuifleeuwerik een standvogel.

Arnoud van den Berg
p/a Duinlustparkweg 98
Santpoort-Zd.

Literatuur:

Alexander "Birds of the Ocean" Londen 1974.

"Club van Zeetrekwaarnemers" Verslagen 1971 t/m 1975.

K.J. Eigenhuis/Ph. Derks "Vogelwaarnemingen vanaf de Zuidpier" Het Vogeljaar
21e jaargang no. 5.

Heinzel/Fitter/Parslow "De Europese Vogels in kleur" 1973 Amsterdam.

Peterson's "Vogelgids".

Aanwijzingen voor het gebruik van de tabel.

Het aantal bezoeken aan de Zuidpier (vermeld op de derde regel) moet altijd in acht genomen worden omdat het aantal soorten dat per maand is waargenomen hier natuurlijk vanaf hangt.

De soorten staan op avifaunistische volgorde. Als er een x in de tabel staat is de soort present. In enkele interessante gevallen is in plaats van de x een getal geplaatst dat het maximum aantal waargenomen exemplaren aangeeft dat in een bepaalde maand werd waargenomen.

Jaar	1971										1972										1973									
maand	aug	sep	okt	nov	dec	jan	febr	mar	apr	mei	sep	okt	nov	dec	jan	febr	mar	apr	mei	sep										
aantal bezoeken	1	2	5	4	2	1	4	9	3	2	6	9	7	4	3	5	2	3	1	6										
Roodkeelduiker			x				x	x					x																	
Parelduiker				x								x	x																	
duiker (stell/arct)			x	x	x	x	x	x			x	x	x	x																
Dodaars																														
Fuut			x	x			x	x			x	x			x					x										
Roodhalsfuut	22			x		2	8	6			3				x					4										
Kuifduiker	1					3						x						7												
Geoorde Fuut						1			1																					
Noordse Stormvogel											x																			
Grauwe Pijlstormv.													x																	
Noordse Pijlstormv.																				2										
Vaal Stormvogeltje													x																	
Jan van Gent	100										x	x	x							x										
Aalscholver											x	x	x																	
Kuifaalscholver																														
Blauwe Reiger																														
Lepelaar								x																						
Knobbelzwaan															x					x										
Kolgans								x								x														
Rietgans							x																							
Grauwe Gans								x																						
Brandgans							x																							
Rotgans								x												x										
Bergeend								x		x							x			x										
Snient								x								x	x			x										
Krakeend																														
Wintertaling			x					x	x		x	x	x				x			x										
Wilde End								x				x			x															
Pijlstaart							x																							
Zomertaling								x																						
Slobeend								x									x													
Tafelcend			x					x	x																					
Kuifeend			x	x				x				x	x						x	x										
Toppereend			x	x				x	x							x														
Eidereend	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x			x		x		x										
IJseend			2										2																	
Zw. Zeeëend		x	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x										
Gr. Zeeëend			x	x		x	x	x		x		x	x																	
Brilduiker			x				x	x				x	x																	
Nonnetje							x																							
Midd.Zaagbek				x	x	x	x	x				x	x	x	x			x		x										
Wespendief																				x										
Boornvalk																														
Meerkoet				x			x																							
Scholekster	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x										
Kluut																x		x												
Bontbekplevier			x		1		x					x	x	x						x										
Strandplevier																														
Kleine Plevier																														
Goudplevier																				x										
Zilverplevier					x							x	x		x			x		x										

Jaar	1973					1974					1975				
naand	okt	nov	dec	jan	febr	april	mei	juli	sept	okt	nov	febr	april	mei	aug
aantal bezoeken	6	3	4	2	5	2	4	1	2	1	1	1	2	3	2
Roodkeelduiker	x	x										x			x
Parelduiker															
duiker (stell/arct)	x	x	x				x								x
Dodaars	x	x	x	x	x							x			
Fuut	x				x		x		x				x		x
Roodhalsfuut	x					x	2								x
Kuifduiker					x		4							4	2
Geoorde Fuut															
Noordse Stormvogel															
Grauwe Pijlstormv.															
Noordse Pijlstormv.															
Vaal Stormvogeltje		x													
Jan van Gent	x	x						x	x						x
Aalscholver	x						x								
Kuifaalscholver		x	x		2	x						2	4		
Blauwe Reiger					x										x
Lepelaar															
Knobbelzwaan															x
Kolgans												x			
Rietgans															
Grauwe Gans							x						x		
Brandgans															
Rotgans	x									x					
Bergeend					x		x						x		x
Snient	x				x		x			x					x
Krakeend												x			
Wintertaling							x					x			x
Wilde Eend					x	x									
Pijlstaart							x								
Zomertaling															
Slobeend							x								
Tafeleend															x
Kuifeend	x	x				x									x
Toppereend	x	x			x	x						x			x
Eidereend	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
IJseend					x		4								x
Zw. Zeeëend	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Gr. Zeeëend	x		x		x									x	x
Brilduiker			x		x										x
Nonnetje												4			
Midd. Zaagbek		x	x		x		x						x		x
Wespendief															
Boornvalk															x
Meerkoet	x				x										
Scholekster	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Kluut		x					x								
Bontbekplevier		x					x		x	x			x		
Strandplevier							x		x	x					
Kleine Plevier							x								
Goudplevier							x								
Zilverplevier	x						x		x	x			x		x

Jaar	1971										1972										1973									
naamd	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	sep										
aantal bezoeken	1	2	5	4	2	1	4	9	3	2	6	9	7	4	3	5	2	3	1	6										
Kievit													x																	
Kanoetstrandloper			x				x				x				x		x	x		x										
Drieteenstrandloper			x		x		x	x	x			x	x	x	x	x	x	x												
Paarse Strandloper		x	x	x	x		x	x	x		x	x	x	x	x	x		x		x										
Bonte Strandloper		x	x				x				x	x	x	x	x		x			x										
Kemphaan																														
Watersnip			x								x																			
Grutto																														
Rosse Grutto									x		x	x						x		x										
Regenwulp											x																			
Wulp								x	x								x													
Zwarte Ruiter							x					x																		
Tureluur		x			x									x	x	x				x										
Groenpootruiter																														
Oeverloper										x	x									x										
Steenloper	x	x	x	x	x					x		x	x	x	x	x	x	x		x										
Rosse Franjepoot			1	1								7	x																	
Middelste Jager													x																	
Kleine Jager											x									x										
Grote Jager											x																			
jager (par/pom)													x																	
Zwartkopneeuw																		x												
Dwergneeuw			x	x				x			x	x	x			x		x		x										
Kokneeuw	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x										
Stormneeuw	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x										
Kl. Mantelneeuw	x	x	x						x		x	x						x	x	x										
Zilverneeuw	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x										
Gr. Burgemeester													x		x	2		x		x										
Kl. Burgemeester								x																						
Gr. Mantelneeuw	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x										
Drieteenneeuw			x	x	x						x	x	x			x		x												
Grote Stern		x									x									x										
Visdief	x	x	x						x	x	x								x	x										
Noordse Stern		x									x								x	x										
Dwergstern										x	x																			
Zwarte Stern									x	x										x										
Zeekoet				x							x		x			x														
Alk			x																											
Zeekoet/Alk											x	x	x							x										
Zwarte Zeekoet																														
Kuifleuwerik	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x										
Oeverpieper		x	x	x			x				x	x	x	x	x	x				x										
Witte Kwikstaart																														

Jaar	1973					1974					1975											
naam	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	juli	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	juli	sep	okt	nov
aantal bezoeken	6	3	4	2	5	2	4	1	2	1	1	1	2	3	2	1	1	2	2	2	2	2
Kievit	x																					
Kanoetstrandloper	x	x	x		x		x		x							x				x		
Drieteenstrandloper	x	x	x	x	x		x		x				x	x	x	x						x
Paarse Strandloper	x	x	x	x	x	x	x			x	x	x	x							x		x
Bonte Strandloper	x	x		x	x		x		x	x	x	x								x	x	
Kemphaan							x															
Watersnip			x																			
Grutto							x												x			
Rosse Grutto							x							x	x	x						
Regenwulp							x	x	x	x								x				
Wulp			x											x								
Zwarte Ruiter							x															
Tureluur		x	x		x	x	x											x		x		
Groenpoetrutter							x									x	x					
Oeverloper																						
Steenloper	x	x	x	x	x		x		x		x	x	x		x			x				x
Rosse Franjepoot																						
Middelste Jager		x																				x
Kleine Jager	x	x							x	x										x		
Grote Jager										x												
jager (par/pon)	x	x								x												
Zwartkopmeeuw																						
Dwergmeeuw	x	x			x		x				x	x										
Kokmeeuw	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Stormmeeuw	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Kl. Mantelmeeuw	x	1					x	x		x	x					x	x	x	x	x		
Zilvermeeuw	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Gr. Burgemeester	x	x					x								x							
Kl. Burgemeester																						
Gr. Mantelmeeuw	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Drieteenmeeuw	x	x	x		x		x		x			x						x	x		x	
Grote Stern							x	x	x	x	x					x	x	x	x			
Visdief	x						x	x	x	x	x					x	x	x	x			1
Noordse Stern	x						x	x		x	x											
Dwergstern							36	x		x						20						
Zwarte Stern							x															
Zeekoet																						
Alk			x																			
Zeekoet/Alk	x																					
Zwarte Zeekoet																				1	x	
Kuifleeuwerik	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Oeverpieper	x	x	x	x	x	x	x					x	x	x	x							x
Witte Kwiksbaart								x	x	x												